

год експедиційне життя, дослідження прихованих землею старожитностей. У цей час пліч-о-пліч із ним на археологічній ниві працював товариш — В.П. Ванчугов, який згодом став директором Одеського археологічного музею. Поруч із В.Г. Котигорошком завжди була ще одна людина, яку він називав «батьком закарпатської археології» — Е.А. Балагурі.

Після закінчення вищого навчального закладу науковець став консультантом Закарпатського відділення Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (1972 р.), згодом — учителем історії Фрунзенської середньої школи в Криму (1973 р.), де в той час перебували його батьки.

Того ж року він повернувся на Закарпаття і почав працювати молодшим (1973—1979 рр.), пізніше — старшим (з 1979 р.) науковим співробітником науково-дослідного сектора Ужгородського університету.

У грудні 1983 р. В.Г. Котигорошко захистив кандидатську дисертацію «Населення Закарпаття в першій половині I тисячоліття нашої ери», а в квітні 1997 р. — докторську дисертацію «Історія населення Верхнього Потисся в латено-римський час (III ст. до н. е. — IV ст. н. е.)».

З 1986 р. В.Г. Котигорошко поєднав наукову роботу з викладацькою діяльністю. У 1991—1999 рр. був старшим викладачем, у 1999—2000 рр. — доцентом, а з 2000 р. і до смерті — професором кафедри історії стародавнього світу і середніх віків Ужгородського національ-

ного університету. Учений викладав нормативний курс «Археологія», спецкурси «Фракійці і греко-римський світ» та «Кельтська цивілізація і Рим», керував археологічною практикою.

У вересні 2004 р. за заслуги перед університетом і високий фах В.Г. Котигорошко був призначений директором науково-дослідного інституту карпатознавства Ужгородського університету, діяльність якого поступово сконцентрувалася на археології.

Основні наукові дослідження професора пов'язані з вивченням населення Верхнього Потисся латено-римського часу (III ст. до н. е. — IV ст. н. е.) і слов'ян VI—IX ст. За час наукових пошуків на Закарпатті він відкрив близько 300 пам'яток археології. Для вивчення старожитностей сусідніх країн В.Г. Котигорошко налагодив зв'язки з провідними вченими Румунії, Угорщини, Словаччини та Польщі. Науковець спілкувався з колегами як під час поїздок за кордон для вивчення фондів музеїв, так і в ході виступів на міжнародних зустрічах, конференціях, симпозіумах та конгресах. Результатом дослідницької роботи вченого стали понад 100 наукових праць (чотири монографії, брошури, статті, повідомлення), значна частина з яких опублікована за кордоном.

В.Г. Котигорошко помер, не доживши до свого 70-го дня народження. «Людина живе до тих пір, поки жива пам'ять про неї» — це слова про науковця, який заслужив собі Вічну Пам'ять.

І.А. ПРОХНЕНКО

ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМИРА ПЕТРОВИЧА КОВАЛЕНКА

24 жовтня 2016 р. не стало В.П. Коваленка — знаного фахівця з археології Київської Русі (перш за все пам'яток Чернігівщини), краєзнавця й педагога, кандидата історичних наук, доцента Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка (ЧНПУ), заслуженого працівника народної освіти України.

© О.П. МОЦЯ, В.М. СКОРОХОД, 2016

Народився Володимир Петрович 10 квітня 1954 р. в м. Семенівка Чернігівської обл. в родині військовослужбовця. З 1962 р. проживав у Чернігові. Ще зі шкільного віку захоплювався історією, краєзнавством та археологією, а в 1970 р. вже брав участь в розкопках курганів біля с. Шестовиця.

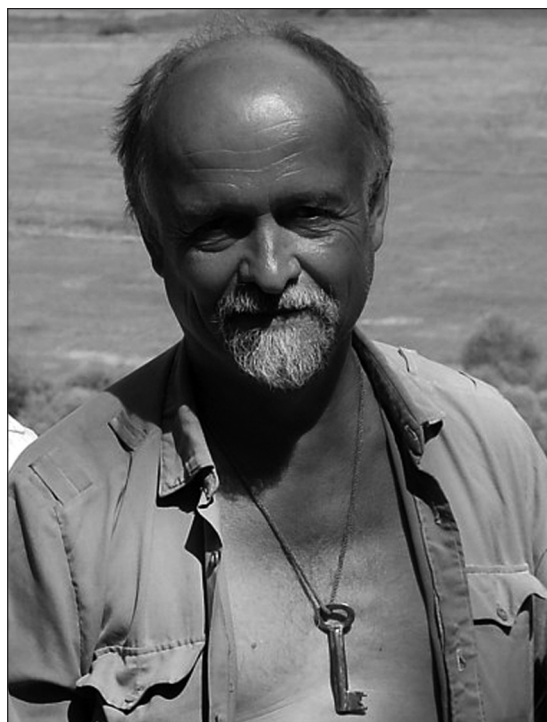
У 1972—1976 рр. навчався на історичному факультеті ЧДПУ ім. Т.Г. Шевченка, після закінчення котрого працював науковим співро-

бітником у відділі охорони пам'яток історії та культури Чернігівського історичного музею. 1973 р. брав участь в роботах експедицій ІА АН УРСР на Чернігівщині, Сумщині та Канівщині. Саме у цей період, за роки навчання, визначилось коло його наукових інтересів — давньоруські міста Чернігово-Сіверщини. У 1977—1978 рр. проходив службу в армійських лавах. З 1980 р. передавав свої знання новому поколінню у клубі «Юний археолог», створеному при відділі археології Чернігівського історичного музею. У 1981 р. закінчив аспірантуру ІА АН УРСР (науковий керівник — академік НАНУ П.П. Толочко) і у 1983 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Походження літописних міст Чернігово-Сіверської землі».

У 1981 р. Володимир Петрович заснував відділ охорони та вивчення археологічних пам'яток, який очолював до 1986 р. З лютого 1986 р. розпочав науково-педагогічну діяльність в ЧДПІ ім. Т.Г. Шевченка. Спочатку — старшим викладачем, потім — доцентом, завідувачем кафедри. Заслужений працівник народної освіти України (1992 р.). У 1979—2012 рр. керував практикою студентів у складі багатьох археологічних експедицій.

У 1979 р. став співзасновником постійно діючої Чернігово-Сіверської експедиції, котра діяла як самостійно, так і у співпраці з експедиціями ІА АН СРСР та АН УРСР. Проводив археологічні дослідження на території літописних міст Чернігівської землі — Чернігова, Стародуба, Новгород-Сіверського, Оргоща, Сновська та ін. Також проводив розкопки на городищах Гушин та Шестовиця, у Клонові та Батурині. Вперше в історії археологічної науки спільно з ІА НАНУ майже повністю розкопав давньоруське селище Автунічі. За наслідками багаторічних робіт Батуринської міжнародної археологічної експедиції у 2008 р. вперше в вітчизняній практиці було відновлено у натуральному розмірі цитадель гетьманського Батурина. За участь в цих роботах того ж 2008 р. був нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня. 2003 р. нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України «За особливі заслуги перед Українським народом»; 2004 р. — Почесною грамотою Чернігівської обласної державної адміністрації «За сумлінну працю в ім'я незалежної України»; 2006 р. — Почесною Грамотою Міністерства України у справах сім'ї, дітей та молоді.

Археологічні експедиції під проводом В.П. Коваленка встановили час заснування

деяких міст Чернігівщини: 1000-ліття від заснування м. Новгорода-Сіверського (спільно із експедиціями ІА АН СРСР та АН УРСР), 1300-ліття від заснування Чернігова, 900-ліття Сосниці та Батурина. З 2002 р. на базі археологічних експедицій університету та літніх польових шкіл молодих археологів щорічно проводилися міжнародні студентські конференції «Середньовічні старожитності Центрально-Східної Європи» (з подальшою публікацією матеріалів). Понад 30 учасників цих конференцій вже захистили кандидатські дисертації.

Значний внесок В.П. Коваленка у підготовку археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури» по Чернігівській обл. Зокрема, він відкрив, обстежив та частково дослідив понад 500 археологічних пам'яток Подесення. Науковий доробок Володимира Петровича налічує понад 500 наукових публікацій з історії та археології Чернігівщини, серед яких — кілька колективних монографій. Володимир Петрович брав активну участь у наукових конференціях різного рівня, що проходили в Україні, Росії, Білорусі, Литві, Татарстані, Молдові, Польщі, Франції, Німеччині, Румунії, Італії. Він підготував десятки археологів, істориків, краєзнавців.

Смерть Володимира Петровича Коваленка стала великою втратою для української археологічної науки.

О.П. МОЦЯ, В.М. СКОРОХОД